

YETKİNLİK

Hər bir şairin həyatı və yaradıcılığında bir yetkinlik dövrü olur. Mən altmış yaşını təzəcə adlayıb yeddinci onilliyin ilk ilini yaşayan Faiq Balabəylinin artıq belə bir ömür və yaradıcılıq zirvəsinə yüksəldiyini görürəm. On beş yaşında ikən ilk şeirini Cəlilabad rayon qəzeti "Taxılçı"da dərc etdirən Faiq Balabəyli heç düşünməmişdi ki, vaxt gələcək, o da Azərbaycan poeziya məkanında özünəməxsus bir yerin əbədi sakinə olacaq və o məkanda öz şair adını hiyf edəcək.

Faiq Balabəylinin altmış yaş tamam olanda başda Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı olmaqla onun yaradıcılığı haqqında məqalələr dərc olundu. Faiq Balabəyli özü bir insan kimi çox səmimidir və onun haqqında yazılan məqalələrdə də səmimiyyətdən kənar heç nə yox idi.

Şair olan kəs həyatı boyu axtarırlara, özünü təsdiq etmək üçün yeniliklərə, təzə söz demək iddiasına meyl edir və Faiq Balabəyli də belə yolun yolçusudur. Yetkinlik o zaman baş verir ki, şairi oxucular da bəyənir, ədəbi ictimaiyyət də həmçinin.

Faiq Balabəylinin bu il işıq üzü görmüş "Bir ovuc kədər" şeirlər kitabını bu mənada onun yaradıcılığında yetkinlik mərhələsini təsdiq edən bir poetik sənəd kimi qəbul etmək olar.

Mən Faiq Balabəyliyi niyə öz kitabının adını "Bir ovuc kədər" qoyub deyərək heç cür qınaya bilmərəm, ləv "Bir ovuc sevinc", lap "Bir dərya kədər" qoysaydı da, yenə nəse deyər bilməzdim. Kitabdakı bütün şeirlər Faiq Balabəylinin həyata, gözəlliklərə, yaşadığı mühitə, sevgiyə, bir zaman qoynunda yaşadığı, amma heç vaxt unutmadiği kəndinə, o kəndin adamlarına, dənizdə işlədiyi illərin xatirələrinə, bir də öz daxili yaşantılarına həsr olunub. Amma mənə onun müraciət etdiyi mövzular o qədər də maraqlandırmır, Şairin mövzularından yox, onun hər hansı mövzuda qələmə aldığı şeirdə nəzərə çarpan poetik fikrə diqqət verirəm.

"Vətən" şeiri ilə başlayıram. Bu şeiri Faiq Balabəylinin Vətən haqqında yazdığı və bundan sonra da yazacağı şeirlər üçün bir yaxşı nümunə hesab edirəm. Şeir 25 il əvvəl yazılıb. Faiq bu şeirdə heç bir şablona, deyilmiş sözlərə, ifadələrə yol vermir. Onun Vətən sevgisi üzəvari sevgilərdən çox uzaqdır:

*Mən səni belə oxşadım-
üzümü hər gün sürtdüyüm
bu daş divarlar qədər,
bu yaş divarlar qədər...
Heç nəyi belə oxşamadım,
elə əzizləmədim.*

*Heç yana boylanmadım.
bu divardan o yana,
heç boyum da çatmadı.
Divarın o üzünə
ürəyim də yatmadı...*

*Mən sənsiz belə darıxdım-
əllərimi otlarına sürtdüm,
gözümü meşələrinə dikdim,
kürəyimi ağaclarına söykədim,
ürəyimi Araza çevirdim-
sənə gələn ağları, ağrıları
içimdən keçirdim.*

2016-cı ildə isə Faiq Balabəyli "Vətənə ağı" şeirini yazıb. "Elə istəyirəm ki, Sənin üçün ölümə gedəm, Buna görə yaşamaq istəyirəm"-deyir. Şuşa işğaldan azad olunduqdan sonra yazılan şeir də elə bu Vətən şeirlərinin sırasındadır "Qayası, qalası, didərgin balası hirsindən, hikkəsindən ağlayan Şəhrim, axır ki, qayıtdıq, gözlərin aydın..!" Faiq artıq ənənəvi mövzuya çevrilən şəhidlik temasına da özünün deyimlərini qatır (şeir şairin bir dostunun bacısının dili ilə səslənir):

*Al qanıyla qara günə ağ çəkən
Sinəm üstə çalın-çarpaz dağ çəkən
Sənsiz mənəm nalə çəkən, ah çəkən
Səsim tutub dağı, düzü, şəhidim
Dağ ivüqarlı, dağ qürurlu şəhidim.*

Faiq Balabəyli Cəlilabadın Sabirabad kəndində dünyaya göz açıb. Mən o kəndi görmü-

şəm. Amma şair olsaydım, Faiq qədər o kəndi ürəyimin, ruhumun kəndinə çevirə bilməzdim. "Bir oğlan varıydı" şeirində o, əslində öz tərcümeyi-halının sifətini qələmə alır: "Ağtası fağır bir kənd kişisiydi, anası dünyanın əzab çəkəni"- "Düşüb istəyinin ardınca getdi. O, kəndə-keəsəyə sığışmadı".. "kəndimizi düşündüm" şeiri isə Faiq Balabəylinin unuda bilmədiyi və onun bir ovuc yox, bir ömür kədərə çevrildiği bir məkandır. Eyni hissi təkcə Faiq yox, mən də keçirmişəm:

*O qarlı dağların, barlı bağların
bağrı kabab olur, suyu quruyur...
Tikanın, ələfin, otun, alağın,
günü göy əskidir, göyü quruyur.*

Kənd haqqında təriflər yağdırmır Faiq. Kənd onun üçün xatirələr dünyasıdır. Kiçik, amma ürəyindəki böyük dünya. Hər gəlişində öz doğma kəndində gah doğma, gah çarib, gah da qonaq kimi dolaşan şairəşənki uşaqlığını, ilk gəncliyini soraqlayır. "Kənddə hər tərəf" şeirində yolu məzarlıqdan keçir. Görünmə düşünür:

*Yolum məzarlığın yanından keçir,
hamının doğması, əzizi burda.
Kəndin qarğaşası, çirkini çöldə
Saf yeri, pak yeri, təmizi burda,
Necə də doğmadı kənddə hər tərəf.*

Amma "Elə bil bu kəndin yiyəsi yoxdu!" Çünki:

*Bu bahar ağaclar qısır qalacaq
Yarpaq açmayacaq budaqlarında,
Yuva qurmayacaq hacileyləklər
Solacaq çöllərdə otlar, çiçəklər
Lalə bitməyəcək, gül açmayacaq,
Çəmanlıq boyunca körpə uşaqlar
Kəpənək qovaraq ta qaçmayacaq-
İndi kəndimizdə kəpənək yoxdu.*

Əlbəttə, kəndlə bağlı bu tipli şeirlərdə pesimist həval-ruhiyyə axtarmaq doğru olmazdı. Bunu ancağınsanın psixoloji ovqatı ilə izah etmək olar. Hər bir insan üçün bu ovqat təbii, çünkişən çapvan ikən qoyub getdiyin, böyük şəhərdə özünü tapmaq istəyi var. Faiq də özünü tapdı o şəhərdə. Kəndə geri qayıtmaq isə mümkün olmadı və o doğma yer istər-istəməz səni üsüdü, sən orda daha gül-çiçək axtarırsan. Təbii ki, bu fikirlə razılaşmaq da olar. Amma Faiq bəldə düşünür, elə mən də belə düşünürəm. Amma o kənddə heç cür unuda bilməliyim insanlar olub. Vaxtilə o kənd qədər sənə doğma olan Ana yaşayıb. Şair Adilə Nəzər Faiqin öz anasına həsr etdiyi şeirlərdən təsirlənib, bir mənə yazıb. Duyub onu.

*Göy də saxlayap bilmişir gözlərinin əksini
göylərə baxıram ki, orda görüm tək səni.
Qış vaxtı toxuduğun sarı bülbül tikməni
çəkim qəbrimin üstə, ağlarsan əsim-əsim.*

Məncə, Faiq Balabəylinin "analı" şeirləri heç də "anasız" şeirlər kimi qavranılmır, çünki o, anasının ölümünü yox, ölümsüzlüyünü rəsm edir.

*Ürəyimin içindəsən,
Sənin daha döyünməyən
ürəyinə qurban olum.
Təndir üstə ətri gələn
Çörəyinə qurban olum.
Torpaq bu gün nə soyuqdur,
anasızdır, - ona görə?
anasının anası ol,
ki, torpaq da ana görə...*

Mən Faiq Balabəylinin şair yaşlarının analara həsr etdiyi onlarla şeirlərini oxumuşam. Hər birinin ana sevgisini, xüsusilə anasızlıq kədərini elə öz kədər kimi hiss etmişəm. Amma Faiq Balabəylinin şeirləri kim mənə təsir etməyib. Mən də anasızlıq duyğusunu onun şeirlərində özünü küleşdimrdim. İndi hiss etdim ki:

*Sən demə, mənəm ən böyük
sevgim sən imişsən,-
niyə bilməmişəm?
Bu kəndi
sənə görə sevirmişəm.*

Amma elə düşünməsin ki, Faiq Balabəyli belə nostalji hissələrin əsiridir və o, kəndə ancaq uşaqlıq və ilk gənclik illərinin unudulmaz xatirələri kimi yaşadır, belə deyil. Təbii ki, o kənddə ana məzarı var, amma o kəndin özünün də obrazı var. "Lövhe" şeirində görürəm bu obrazın təbiət cizgilərini. Ya da "Kəndimizin qızları" şeiri.

"Kəndimizə qayıtmağa hazırım" deyir Faiq, çünki kənd onun üçün yamaşıl yarpağ kimi əzizdir. Çünki "arada kəndimizim üstündən uçan bulna oturmaq istəyirəm" və s.

Faiq Balabəyli həm də sevgi şairidir. O yaşadığı hissələri, duyğuları çəkinmədən dilə gətirir. Hiss edirsən ki, bu hissələr, duyğular təbii, bir insanın sevgi yaşantılarıdır. Hərçənd ki, onun sevgi şeirlərində təkrar-təkrar səslənən "qayıt gəl" yalvarışları, nalə, ah səslənmələri, "bu həsrət nə yaman oldu" kimi dözümsüzlük sənələri... heç d effekt doğurmur. Amma hər halda, əksər sevgit şeirlər yaşanılan hissələrdən doğub. Sevginin əbədiyyətinə inam olsun- bu misralarda deyil deyir kimi:

*Sən elə bir mələk ki, yanaqların çiçək ki,
Dodağım o çiçəyə qonan bir kəpənək ki,
Xəyalım göylərində fırlanan çərpanəg ki,
Fırlanır ki, fələkdə intiqamı qalması.*

*Nə oldu, niyə belə baxışların lal oldu,
Lalələrdən rəng aldı, yanaqların al old.
Aramızda bəlkə də bir az qeyli-qal olu,
Qoy olsun, ürəklərdə təkə kamı qalması.*

Çox arzulayıram ki, Faiq Balabəyli öz sevgi şeirlərini yazanda bir az Füzulini düşünsün, o şeirlərdə bənzərsiz təşbihlər, metaforalar işlətsin.

İlə onun yeni şeirlər kitabında ən çox oxumağa gələn "Limanlar gözləyər, gəmilər gəlməz" rubrikasında topladığı şeirlər oldu. Bu şeirlər Faiq Balabəylinin poetik axtarışlarının, "ver sözə əhya ki" düşüncəsinin bəhrəsidir. Dənizdən çox şeirlər yazıblar, indi də yazırlar, amma Faiqin dənizdən yazdığıları tamamilə yenidir, kimsənin şeirlərindən gələn qatmaq qarışıq sözlər, ifadələr, təşbihlər, metaforalar tapa bilməzsiniz bu şeirlərdə...

*Bir aylı gecədə yatar dalğalar,
Yox olar dənizdə, batar dalğalar.
Mirvari dalğalar, qatar dalğalar
Bir zaman üzünü tutar sahile
Mənim ürəyimi alar özündən
Aparar, aparar atar sahile.*

Faiq dənizlə bağlı olan dalğalara, qağayılara, limanlara, gəmilərə, sahillərə elə poetik mənalar verir ki, sözü düz, özünü Faiqin yerində hiss edirsən. Hiss edirsən ki, qağayılarda gecələr sənin də yuxuna girir, hiss edirsən ki, "dəniz bir gözəl üzüdü" və s.

Mən Faiq Balabəyliyə bu şair ömrünün yetkinlik dönəmində yalnız bir şey arzulaya bilərəm-necə təbiisinə, eləcə də qal. İnsan kimi, şair kimi...

